

Resurssitehokkuus – strateginen kysymys Euroopalle

Euroopan talous pyörii tuonnin varassa:

- Eurooppa on riippuvaisempi tuontiraaka-aineista kuin mikään muu talousalue.
- 40 prosenttia kaikista käyttämistämme raaka-aineista tuodaan muualta.
- Joidenkin kriittisten raaka-aineiden kohdalla prosenttiosuus on yli 90: esimerkiksi maataloudelle elintärkeästä fosforista 97 prosenttia tuodaan Euroopan ulkopuolelta, suurin osa Venäjältä, Syyriasta, Marokosta ja Tunisiasta.

Riippuvuutta tuontiresursseista voi vähentää parantamalla resurssitehokkuutta. Kaikki Eurooppaan tuodut raaka-aineet ja tuotteet kannattaa käyttää mahdollisimman tehokkaasti. Se parantaisi huoltovarmuutta mutta hyödyttäisi myös taloutta ja ympäristöä.

Ympäristönäkökulma:

- Ennusteiden mukaan raaka-aineiden kysyntä kolminkertaistuu maailmanlaajuisesti vuoteen 2050 mennessä. Tarvittaisiin neljä planeettaa tyydyttämään kasvava raaka-ainekysyntä.
- Luonnonvarojen käyttö nykyistä tahtia kuormittaa planeettaa. Seurauksena on ympäristöongelmia: ilmastonmuutos, aavikoituminen, maaperän köyhtyminen, biodiversiteetin heikkeneminen jne. Nämä ovat uhka muun muassa ruuantuotannolle.

Talousnäkökulma:

- 1900-luvun ajan raaka-aineiden hinta laski tasaisesti. Vuonna 2002 trendi kääntyi. Kymmenessä vuodessa sadan vuoden hinnanalennus pyyhkiytyi käytännössä kokonaan pois.
- Eurobarometri 2011: 90% eurooppalaisista yrityksistä olettaa resurssikustannusten nousevan huomattavasti tulevaisuudessa
- Resurssien käytön tehostaminen toisi säästöjä materiaalikustannuksissa.
- Resurssitehokkuuden parantaminen uusilla bisnesmalleilla vauhdittaisi taloutta. Jätteen kerääminen, lajittelu, kierrätys, uudelleenvalmistus ja muu hyödyntäminen synnyttää mahdollisuuksia uudelle liiketoiminnalle.

www.sirpapietikainen.net
sirpa.pietikainen@ep.europa.eu
+358 50 305 68 59

- Kiertotalouden toteuttaminen voisi luoda Eurooppaan 1.2 - 3 miljoonaa uutta työpaikkaa vuoteen 2030 mennessä (tällä hetkellä ala työllistää EU-laajuisesti noin 3.4 miljoonaa ihmistä)
    - Millä aloilla? kierrätys, uudelleenkäyttö, korjaus, vuokraus ja leasing, second hand -kauppa (myös kierrätettyjen laitteiden, osien...)
    - esimerkiksi kierrätysprosessit luovat keskimäärin kaksi työpaikkaa per 1.000 tonnia
    - Rakennusten energiatehokkuuden parantaminen 80 % vuoteen 2050 mennessä loisi Eurooppaan jopa kaksi miljoonaa työpaikkaa
- Kilpailu niukentuvista resursseista: vähemmällä enemmän tekeminen on kilpailuetu

Esimerkki: Yhdysvaltalaisyritys Lexmark valmistaa printtereiden mustekasetteja. Tyhjät mustekasetit voi palauttaa Lexmarkille, joka purkaa ne, puhdistaa osat, kokoaa ne uudelleen ja täyttää musteella. Lexmark avasi juuri uudelleenvalmistuslaitoksen Puolaan – laitoksen kannattaa olla mahdollisimman lähellä sitä, missä mustekasetteja käytetään, jotta niiden kerääminen takaisin kuluttajilta olisi mahdollisimman edullista.

Miten resurssitehokkuutta voi edistää?

Resurssitehokkaat tuotteet

- Kestävyys ja korjattavuus. Tietyillä yksinkertaisilla suunnitteluvalinnoilla, jotka pidentäisivät kannettavien tietokoneiden, printtereiden ja pesukoneiden käyttöikää, EU voisi vähentää kasvihuonepäästöjä yli miljoona tonnia vuodessa.
- Kierrätettävyys. Suunnitellaan tuotteita, joista on helppo ottaa talteen esimerkiksi kallisarvoiset metallit. Vaatimus, että sähkölaitteista pitää ottaa piirilevyt ja sirut talteen sen sijaan, että ne sulatettaisiin tai silputtaisiin muun elektroniikkajätteen mukana, nostaisi jalometallien kierrätysastetta. (Esimerkiksi kuparia voisi ottaa talteen 1300 tonnia vuodessa enemmän kuin nyt.)
- Tuotteiden kestävyyden, korjattavuuden ja kierrätettävyyden lisäämiseen on lukuisia keinoja, kuten: vaatimukset varaosien saatavuuden takaamisesta, vaatimukset tuotteiden kestävyydestä, takuiden pidentäminen jne.
- Nykyinen ekologista suunnittelua koskeva direktiivi (ecodesign directive) kattaa pelkästään energiaa käyttävät ja energiankäyttöön tiiviimmin linkittyvät tuotteet: sitä voisi laajentaa kattamaan koko tuotekirjon ja lisätä tuotteille muitakin kuin energiatehokkuusvaatimuksia.

www.sirpapietikainen.net
sirpa.pietikainen@ep.europa.eu
+358 50 305 68 59

- Vaatimusten, jotka koskevat tuotteiden resurssitehokkuutta, pitää koskea myös tuontituotteita.

Oikeat kannustimet

- EU-tukia myönnetään esimerkiksi uusien kaatopaikkojen ja jätteenpolttolaitosten rakentamiseen, vaikka Euroopassa on jo nyt ylikapasiteettia. Niiden sijaan pitäisi rakentaa kierrätysinfrastruktuuria.
- Verohelpotukset kierrätystavaroille ja esimerkiksi korjauksille
- Resurssitehokkuuden (esimerkiksi kierrätettyjen, uudelleenvalmistettujen tai korjattujen tuotteiden) suosiminen julkisissa hankinnoissa.

Mittaaminen

- Erilaiset tilastot, mittarit ja indikaattorit rakentavat pohjaa sille, millaisena yhteiskuntamme, yritystemme ja koko maailman tila näyttäytyy. Tilastot rakentavat myös tietoperustaa, jolle poliitikkojen päätöksenteko rakentuu.

Euroopan parlamentin oma-aloitemietintö

<u>Tavoitteet ja indikaattorit</u>

- Komission tulisi asettaa resurssitehokkuusmittarit, joilla mitataan EU:n, jäsenmaiden ja teollisuuden resurssitehokkuutta
- Yksi pääindikaattori sekä sitä täydentävät alaindikaattorit, tulisi olla laillisesti sitovat ja mitata ainakin maan-, veden- ja materian käyttöä sekä hiilidioksidipäästöjä
- Resurssitehokkuuden tehostamistavoite: 30 % vuoteen 2030
- Jaettava kullekin jäsenmaalle; otettava osaksi eurooppalaista ohjausjaksoa

<u>Tuotepolitiikka</u>

- Ecodesign-direktiivin laajentaminen kahdella tavalla: sen tulisi säätää myös muista kuin energiankäyttövaatimuksista, eli sisältää resurssitehokkuusvaatimukset laajemmin (esim. kierrätettävyys), minkä lisäksi vaatimukset tulisi laajentaa koskemaan muitakin, kuin energiaa käyttäviä tuotteita
- Parannettava valvontaa, jotta voidaan varmistaa myös tuontituotteiden täyttävän vaatimukset
- Tuotteiden takuuaikojen pidentäminen

www.sirpapietikainen.net
sirpa.pietikainen@ep.europa.eu
+358 50 305 68 59

- "Tuotepassi": passi, jossa kerrotaan, mitä materiaaleja tuote sisältää ja miten se voidaan kierrättää
- Varaosien saatavuuden parantaminen

Jätepolitiikka (direktiivin uudistus luvassa joulukuussa 2015)

- Jätehierarkia: tärkeintä on jätteensynnyn estäminen (tuotepolitiikka!)
- 2025 sitovat jätteenvähennystavoitteet kunnallisella, kaupallisella ja teollisella sektorilla
- minimivaatimukset tuottajavastuun laajentamiselle
- Pakollinen erilliskeräys: paperi, metalli, muovi, lasi sekä biojäte
- Sitova, asteittainen kaatopaikkakielto (2020. 2025. 2030), rajoituksia jätteenpolttoon
- Meriin päätyvän jätteen vähentäminen 50%:lla vuoteen 2025
- Ruokajätteen vähentäminen vähintään 30%:lla vuoteen 2030

Sirpa ja resurssitehokkuus:

- Oma-aloitemietintö "Resurssitehokkuus: siirtyminen kohti kiertotaloutta "(9.7.2015)
- Korkean tason resurssityöryhmän, European Resource Efficiency Platform (EREP) jäsen (2013-2014)
- Kestäviä rakennuksia koskevan työryhmän (Sustainable Buildings steering group) jäsen (2015-)

www.sirpapietikainen.net
sirpa.pietikainen@ep.europa.eu
+358 50 305 68 59

Komission kiertotalouspaketti (ml. jätedirektiivin uudistus): julkaistiin 2.12.2015

Vertailu: komission paketti vs. parlamentin oma-aloitemietintö

Jätteet

Tavoite	Parlamentti	Komissio
Kunnallisjätteen uudelleenkäyttö ja kierrätys vuoteen 2030	70%	60% vuoteen 2025 ja 65% 2030 MUTTA POIKKEUSMAHDOLLISUUDET: Viro, Kreikka, Kroatia, Latvia, Malta, Romania ja Slovakia voivat anoa viiden vuoden jatkoaikaa
Kunnallisjätettä kaatopaikalle	Kaatopaikkakielto 2030	10% 2030
Tuottajavastuu (EPR)	Komission tulisi asettaa selkeät minimivaatimukset, jotta varmistetaan EPR-järjestelmien avoimuus ja kustannustehokkuus	Ei mitattavia minimivaaatimuksia, vaan järjestelmien suunnittelu pitkälti jäsenmaiden vastuulla. Komissio esittelee "yleisiä vaatimuksia", ml. - Jäsenmaan määriteltävä selkeästi järjestelmään osallistuvien roolit ja vastuut, keräystavoitteet ym. - jäsenmaan tulee varmistaa että kaikki jätteenkäsittelyn kustannukset katetaan kokonaisuudessaan

www.sirpapietikainen.net
sirpa.pietikainen@ep.europa.eu
+358 50 305 68 59

Jätteen syntymisen estäminen	Komission tulisi kehittää keinot ja työkalut jätteen syntymisen estämiseen	Jäsenmaat vastuussa, vaaditaan mm. - kestävien, kierrätettävien tuotteiden käyttöön kannustaminen - identifioida ja kohdentaa toimet tuotteisiin, joilla suurin taloudellinen merkitys - kannustetaan jäsenmaita perustamaan järjestelmiä, jotka edistävät tuotteiden uusiokäyttöä - ruokajätteen synnyn ehkäisy
Ruokajäte	Sitova ruokajätteen vähennystavoite: min. 30 % 2025	Ei sitovaa tavoitetta
Meriin kulkeutuva jäte	Meriin kulkeutuvan jätteen vähentäminen 50 % 2025	Ei tavoitetta

16.9

Kiertotalous - action plan

Tavoite	Parlamentti	Komissio
Yleinen resurssitehokkuustavoite	30% 2030	Ei sisällä
Tuotesuunnittelu		

www.sirpapietikainen.net
sirpa.pietikainen@ep.europa.eu
+358 50 305 68 59

Ecodesign -direktiivi	Direktiivi tulee uudistaa 2016 - kattavuus ulotettava kaikkiin tuotteisiin - vaatimuksiin sisällytettävä asteittain kaikki resurssitehokkuuden kannalta keskeiset elementit (kierrätettävyys, uusiokäyttö....) - pakollinen tuotepassi - horisontaalisesti kaikkiin tuotteisiin pätevien vaatimusten määrittely	Resurssitehokkuusnäkökulmat sisällytetään ecodesign työohjelmaan 2015-2017
Kulutus		
Takuut	Kestävien kulutustuotteiden takuuaikojen pidennys propose the extension of minimum guarantees for consumer durable goods	Parempi täytäntöönpano
Suunniteltu vanheneminen (Planned obsolescence)	Komission kehiteltävä suunnitellun vanhenemisen vastaisia keinoja	Horisontti2020-tutkimusohjelmaan asiaa tutkivan projekti
Julkisten hankintojen viherryttäminen	Resurssitehokkaiden tuotteiden & palveluiden suosiminen julkisissa hankinnoissa, noudata tai selitä -periaatteella	Komissio painottaa resusrritehokkuutta uusissa tai uudistetuissa julkisia hankintoja koskevissa kriteereissä ja "johtaa esimerkillä"
Rakennukset	Kestäviä rakennuksia koskevien indikaattoreiden kehittäminen, vaade parhaan mahdollisen teknologian käytöstä, keskittyminen koko urbaaniin rakennettuun ympäristöön, ei vain yksin rakennuksiin (viherinfra ym)	Komissiossa suunnitteilla tähän liittyvää työtä

www.sirpapietikainen.net
sirpa.pietikainen@ep.europa.eu
+358 50 305 68 59